

MĖNESIO EKSPONATAS

Rašalinė

Muziejininkė Simona Gustaitytė

- Medžiagos – geležies lydinys, vario lydinys, marmuras, stiklas;
- Atlikimo technika – grėžimas, pjovimas, tekinimas, šlifavimas;
- Ilgis (ties pagrindu) – 37 cm, plotis (ties pagrindu) – 19 cm, aukštis – 13 cm;
- Sviedinio ilgis – 28 cm, plotis – 7,6 cm;
- Rašalo buteliukai sviedinyje – ilgis 4,4 cm, plotis – 4,4 cm;
- Šrapnelių skersmuo – 1,4 cm;
- Vokietijos imperija (dabartinės Lietuvos teritorija), 1915–1917 m.

Pirmojo pasaulinio karo metu (1914–1918 m.), ypač antroje jo pusėje, nusistovėjus Rytų ir Vakarų frontams, išpopuliarėjo vadinamasis „apkasų menas“. Tarp kareivių plito suvenyrų, sukurtų iš įvairios karinės atributikos, gamyba. Vieni dažniausių, prieinamiausių objektų minėtai kūrybai tapo artilerijos sviedinių ir lengvųjų šaunamųjų ginklų šovinių tūtos. Jos pavirsdavo meniškais raižiniais puoštomis vazomis, žvakidėmis, ąsočiais, laiškų atidarytuvais ir kitomis buityje naudojamų daiktų interpretacijomis. Ši „apkasų meno“ tendencija buvo inspiruota keleto veiksnių. Kūriniai tapo tarnybos kariuomenėje ir dalyvavimo kare prisiminimu, gražia dovana artimiesiems, draugams ar karininkams. Kita vertus, dekoratyvių, itin

meniškų objektų kūrimas taip pat liudija apie siekį ištrūkti iš karo tikrovės, ieškoti ir kurti grožį visa naikinančioje, žiaurioje aplinkoje.

Unikalus Kauno IX forto muziejaus eksponatas – 2009 m. įstaigos rinkinius papildžiusi savadarbė rašalinė, pagaminta iš Rusijos imperijos artilerijos iššauto, tačiau nesprogusio 76,2 mm kalibro sviedinio. Tai šiandien liudija ant sviedinio pagrindo esančio varinio žiedo išlikę tolygūs graižtvų įrėžiai, atsiradę sviediniui judant pabūklo vamzdžiu. Sviedinio korpuso viduryje išpjautos dvi kvadratinės formos ertmės, kuriose įtvirtinti du stikliniai rašalo buteliukai. Ant vieno buteliuko išlikęs žalvarinis kamštelis, ant kito – raudono rašalo likučiai. Sviedinys yra pritvirtintas prie stačiakampio juodo marmuro pagrindo. Pastarojo kampuose prisukti 1,4 cm skersmens šrapneliai, iš viso aštuoni vienetai: po keturis šrapnelius pritvirtinta marmurinio pagrindo apačioje (jie atlieka kojelių funkciją), dar keturi šrapneliai matomi jo viršutinės dalies kampuose. Ant minėto pagrindo taip pat pritaisyti du pusapvaliai geležiniai indeliai, pagaminti iš artilerijos sviedinių sprogdiklių dangtelių (viduje išlikęs sriegis jų tvirtinimui). Viename tokiame indelyje esama minkštos, korėtos medžiagos fragmentų. Tai plunksnakočio plunksnai nusausinti, rašalo pertekliui nuvalyti skirta vieta. Plunksnakočiui padėti buvo įtaisyti du pusapvaliai žalvariniai laikikliai marmurinio pagrindo viduryje. Kiekvieną iš laikiklių abejose pusėse puošia po du šrapnelius.

Eksponatą kviečiame apžiūrėti Kauno IX forto muziejaus Pirmojo pasaulinio karo temą pristatančioje ekspozicijoje.

© KDFM / Sergej Orlov

© KDFM / Sergej Orlov

KAUNO
IX FORTO
MUZIEJUS

© KDFM / Sergej Orlov